

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4598 / 31.08.2004

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASA A X-A
CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 4598 / 31.08.2004

București, 2004

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Limba și literatura rromani* are un rol deosebit de important în formarea personalității elevilor, în formarea unor deprinderi și abilități necesare „pentru a face față cerințelor **societății și economiei bazate pe cunoaștere** și pentru a le facilita accesul post-școlar la învățarea pe toată durata vieții” (*Memorandumul asupra învățării permanente*, 2002). Achiziția, actualizarea continuă și ridicarea nivelului de cunoaștere, de deprinderi și de competențe sunt considerate o condiție preliminară de dezvoltare a tuturor cetățenilor pentru participarea acestora în *societatea învățării*, de la cetățenia activă la integrarea pe piața muncii (cf. *European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning - Fifteen Quality Indicators*, 2002, Comisia europeană; Olivier de Schutter, Notis Nebessis, John Paterson, *La gouvernance dans l'Union européenne*, 2001).

Pe parcursul învățământului obligatoriu, elevii trebuie să-și formeze în primul rând competențele de comunicare, indispensabile în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională: să se exprime corect, clar și coerent în limba maternă, să asculte, să înțeleagă și să producă mesaje orale și scrise, în diverse situații de comunicare.

Studiul limbii și al literaturii rromane are, de asemenea, o contribuție esențială la formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de spirit critic, apte să-și argumenteze propriile opțiuni, dotate cu sensibilitate estetică, având conștiința propriei identități culturale și manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, conținuturi ale învățării, sugestii metodologice). Aceste finalități își găsesc corespondent, în principal, în domeniul *Comunicare în limba maternă*, așa cum apare acesta definit în documentele Uniunii Europene (*Anexa 2 a Memorandumului*), cât și în competențele transversale, menționate în același document, din domeniile *Cultură antreprenorială*, *Competențe civice și de relaționare interpersonală*, *A învăța să înveți*, *Sensibilizare la cultură*.

Paradigma programelor de *Limba și literatura rromă* (pentru gimnaziu și pentru învățământul liceal) este una comunicativ-funcțională. Aceasta presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului literar. Principiile actualului model sunt:

- urmărirea unui set unitar și coerent de finalități ale studiului disciplinei pe parcursul întregii școlarități obligatorii;
- adoptarea unui model didactic coerent, în cadrul căruia să apară evidentă deplasarea accentului de pe simpla achiziționare de cunoștințe pe formarea de competențe și atitudini, cu valențe ulterioare de actualizare și de extindere;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor și a situațiilor de învățare și adaptarea acestora la grupul-țintă;
- asigurarea caracterului flexibil și actual al studierii limbii rromani, prin conectarea sa la realitățile vieții cotidiene;
- reechilibrarea ponderii acordate în studiu variantei scrise și celei orale;
- îmbinarea echilibrată a proceselor de receptare și proceselor de producere a mesajului;
- adoptarea unei perspective consecvent comunicative, în cadrul căreia accentul să fie plasat pe aspectele concrete ale utilizării limbii.

Domeniile în care vor fi contextualizate activitățile de învățare pentru studierea limbii și a literaturii rromani în clasa a X-a sunt: (a) Limbă și comunicare; (b) Literatură.

Potrivit planurilor cadru de învățământ în vigoare, aprobate prin ordin al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723 / 23.12.2003, la clasa a X-a disciplina *Limba și literatura maternă* are aceleași statut și regim orar ca și disciplina „Limba și literatura română, fiindu-i alocate **trei ore pe săptămână în trunchiul comun**, la toate profilurile și specializările.

În afara trunchiului comun, **au alocată câte o oră pe săptămână în curriculum diferențiat (CD)** următoarele profiluri și specializări: filiera teoretică, profil real și profil umanist; filiera vocațională – profil militar (M.A.I.), profil pedagogic și profil artistic (specializarea *Arta actorului*) .

Prezentul document oferă două tipuri de curriculum diferențiat (**CD**):

- **CD tip A** (ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin semnul *): destinat specializărilor din cadrul filierei teoretice – profil real, tuturor specializărilor din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic, precum și profilului militar (M.A.I).
- **CD tip B** (ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin semnul **): destinat tuturor specializărilor din cadrul profilului umanist și specializării *Arta actorului* din cadrul profilului artistic.

Structura programei pentru clasa a X-a este următoarea:

- Competențe generale, valori și atitudini;
- Competențe specifice și conținuturi asociate acestora;
- Recomandări privind conținuturile învățării;
- Sugestii metodologice.

Programa pentru anul X de studiu va viza dezvoltarea aceluiași competențe generale, valori și atitudini, fiind structurată pe aceleași domenii de conținut: „Limbă și comunicare“ și „Literatură“. În primul domeniu vor fi consolidate și extinse cunoștințele și deprinderile de exprimare orală și scrisă și de receptare a mesajelor orale și scrise. Cel de-al doilea domeniu cuprinde următoarele module: „Receptarea textului literar“ și „Literatură și cultură“.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii rromani în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
3. Argumentarea în scris și oral a unor opinii în diverse situații de comunicare
4. Integrarea culturii rromani în context național și universal

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii
- Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate
- Formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii rromani
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare
- Abordarea flexibilă și tolerantă a opiniilor și a argumentelor celorlalți
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă rromani și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și la îmbogățirea orizontului cultural
- Dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii rromani în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
1.1. Identificarea funcțiilor stilistice ale limbii în studiul diferitelor tipuri de texte	registrele limbii: limbaj arhaic, popular, regional, argou, jargon; expresivitatea în limbajul comun și în limbajul poetic	valori stilistice ale unor categorii morfosintactice	valori stilistice ale unor categorii morfosintactice
1.2. Receptarea sensului unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise	sens denotativ și sensuri conotative cunoașterea sensului corect al cuvintelor mesaje mass media audio-vizuale stilurile funcționale	citirea tabelor sinoptice, a altor documente specifice domeniului de specializare	calitățile generale ale stilului: claritate, proprietate, precizie, puritate, corectitudine, variație stilistică, simetrie, naturalețe, cursivitate, eufonie
1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog	diverse tipuri de monolog și dezbateri pe teme de interes curent sau pornind de la textele literare studiate interviu de angajare elemente verbale, nonverbale		
1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și a unor texte funcționale	referat, analiză, comentariu cerere, proces-verbal, curriculum-vitae, scrisoare	documente specifice	tipuri de frazare în funcție de tipul de text paralela
1.5. Utilizarea, în exprimarea proprie, a normelor ortografice, ortoepice, de punctuație și morfosintactice	folosirea adecvată a cuvintelor în context folosirea corectă a formelor flexionare utilizarea corectă a elementelor de relație utilizarea corectă a unităților frazeologice pronunțare corectă (pronunții hipercorecte)	pronunțarea corectă a numelor proprii și a neologismelor	etimologia populară, hipercorectitudinea

* **Curriculum diferențiat A (CD tip A)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B (CD tip B)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
2.1. Identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului narativ	<ul style="list-style-type: none"> - construcția subiectului în textul narativ - compoziția textului narativ - personajele în textul narativ - modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje - specii literare: basm, nuvelă, roman - instanțele comunicării în textul narativ - perspectiva narativă - specii epice: nuvelă, basm - registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului - stilul direct, stilul indirect, stilul indirect liber 		specii epice în plus față de cele menționate în trunchiul comun: povestire
2.2. Identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul poetic	<ul style="list-style-type: none"> - titlu, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, leitmotiv) - figuri semantice (tropi); instanțele comunicării în texte lirice - elemente de prozodie - poezie epică, poezie lirică - evoluția poeziei rromane în literatura rromani 	specii lirice	lirism obiectiv și lirism subiectiv

3. Argumentarea în scris sau oral a unor opinii în diverse situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
3.1. Identificarea structurilor argumentative în diverse situații de comunicare în vederea sesizării logicii și coerenței mesajului	<ul style="list-style-type: none"> - structuri și tehnici argumentative în texte literare și nonliterare, scrise sau orale (consolidare) - logica și coerența textului 	structuri argumentative în texte nonliterare specifice profilului	structuri de logică și coerență a textului
3.2. Compararea unor argumente diferite pentru a-și formula judecăți proprii	<ul style="list-style-type: none"> - interpretări și judecăți de valoare exprimate în texte literare 		evoluția criticii literare

* **Curriculum diferențiat A (CD tip A)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B (CD tip B)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
3.3. Elaborarea unei argumentări scrise pe baza textelor studiate	<ul style="list-style-type: none"> - tehnici de argumentare - verbe evaluative, adverbe de mod / predicative ca indici ai subiectivității evaluative; cuvinte cu rol argumentativ - structuri / tipare sintactice în argumentare - tipuri de texte (comentariu, analiză) 		

4. Integrarea culturii rromani în context național și universal

Competențe specifice	Conținuturi		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
4.1. Analiza elementelor specifice de cultură și civilizație rromă în operele studiate și compararea acestora cu elemente de cultură și civilizație universală	<ul style="list-style-type: none"> - elemente privind tradițiile și obiceiurile etniei, evoluția acesteia, manifestări și trăsături ale culturii rromani în textele studiate 	<ul style="list-style-type: none"> - modalități de reflectare a elementelor specifice de cultură și civilizație în diverse arte (dans, muzică, film, arte vizuale) 	<ul style="list-style-type: none"> - proiecte privind specificul culturii rromani pornind de la date prezente în operele literare
4.2. Evidențierea formelor actuale de manifestare a culturii rromani	<ul style="list-style-type: none"> - rolul personalităților culturale actuale provenite din rândurile etniei în context local/național - forme actuale de manifestare a culturii rromani (dans, muzică, arte, film etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> - proiecte privind manifestări culturale semnificative din actualitate (dans, film etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> - ilustrări ale tendințelor actuale ale literaturii rromani din diferite țări

RECOMANDĂRI PRIVIND CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Conținuturile învățării sunt grupate în două domenii: **I. Literatură, II. Limbă și comunicare.**

În domeniul **Literatură**, clasa a X-a urmărește familiarizarea elevilor cu: principalele tipuri de texte literare; noțiunile și tehnicile de analiză și de interpretare menite să înlesnească înțelegerea textelor epice și lirice, în proză sau în versuri; repere de ordin istoric care să ajute la formarea unei viziuni de ansamblu asupra literaturii rrome.

Maniera de prezentare a conținuturilor permite profesorilor și autorilor de manuale să caute soluțiile optime pentru organizarea parcursului didactic (modalitatea de corelare a conținuturilor, ordinea abordării acestora, structurarea unităților didactice).

În clasa a X-a se vor studia **minimum 11 texte literare** – pentru trunchiul comun, ****12 texte literare** – pentru curriculum diferențiat B, la care se adaugă studiul – integral sau fragmentar – al unor texte ilustrative pentru recenzia / cronică literară, studiul critic. Profesorii (și autorii de manuale) vor alege textele pe care le consideră potrivite cerințelor formulate.

* **Curriculum diferențiat A (CD tip A)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil real și din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic.

** **Curriculum diferențiat B (CD tip B)** se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

În alegerea textelor se va ține seama, în plus față de criteriile indicate la fiecare listă minimală, de următoarele criterii generale: **accesibilitate** în raport cu nivelul dezvoltării intelectuale și de cultură generală a elevilor; **atractivitate**; **valoare**; **varietatea** autorilor selectați; **volumul de lecturi** propuse pe parcursul întregului an școlar în raport cu timpul disponibil.

Programa oferă sugestii, cu titlu de exemplificare, menite să ajute opțiunile profesorilor.

Listele de exemple sunt deschise. Profesorii (autorii de manuale) pot alege alți autori sau texte care nu figurează în aceste liste. z

Cel puțin jumătate dintre textele selectate vor aparține autorilor: Rajko Djurić, Delia Grigore, Isabela Bănică, C.S. Nicolaescu-Plopșor, Petre Copoiu, Costică Bățălan, Marius Lakatos, Gheorghe Sarău, Marcel Courthiade, Vasile Ionescu, Katarina Taikon, Mateo Maximoff, Ivan Nikolić, Santino Spinelli, Luminița Mihai-Cioabă, Mariela Mehr, Bronisława Wejs.

Este bine să se acorde atenție, în măsura posibilităților, studiului unor texte **integrale**. Evident, lucrul acesta nu exclude recursul la texte fragmentare, mai ales în cazul speciilor literare de mari dimensiuni (nuvelă, basm etc.).

Profesorii pot să lărgescă numărul de texte propuse pentru studiu sau să recurgă la lecturi suplimentare în corelație cu tipurile de texte studiate. Pentru ilustrare pot fi recomandate și scrieri din literatura universală, literatura română în traducere rromă.

I. Literatură

1. Receptarea textelor literare

1.1. Lectura textelor literare

A. Cum citesc proză narativă?

- Proză scurtă - cel puțin 2 texte / **3 texte: un basm (de exemplu: *Povestea broastei (E zambaqi paramiçi)*, Costică Bățălan; *Povestea lui Harap Alb*, Ion Creangă; *Basme rrome*, culese de Barbu Constantinescu etc.); o nuvelă (de exemplu: *Întâmplări din viața mea (Mothovimata andar murro 3ivipen)*, Isabela Bănică; *Faraonii*, Ion Agârbiceanu etc.); **o povestire (de exemplu: *Izgoniții*, Katarina Taikon; *Seară la bâlci*, Katarina Taikon; *Ivan Turbincă*, Ion Creangă; *Povești ursărești*, C.S. Nicolaescu-Plopșor; *Rromane paramiça*, Petre Copoiu; *Nika de pe len*, Alexandru Ruja-Grîbussy; *Povestiri rrome*, Irina Zrínyi-Gábor etc.).
- Roman - 3 texte, alese astfel încât să poată fi abordate aspectele esențiale ale genului: acțiune și personaje, perspectivă narativă, tehnici narative, stil, expresivitate. De exemplu: *Prețul libertății, Ursitoarele, A șaptea fiică* – Mateo Maximoff; *Te urasc Europa. Memoriile unui țigan al secolului XX*, Vasile Ionescu; *Țiganiada*, Ion Budai Deleanu; *Legile șatrei*, Valerică Stănescu etc.
- Evoluția prozei în literatura rromă: repere istorice și actualitate.

B. Cum citesc poezie?

- Două grupaje de minimum 3 texte poetice fiecare: poezie epică (de exemplu: *Furtul cailor, Cântec de demult, Rromane taxtaja*, Costică Bățălan; *Çâso lekhaimasqo*, Žak Prever; *Pe-l droma, Bikinav tunenqe mirre asva*, Mateo Maximoff; *O jertisaripen*, Nina Vinkova etc.); poezie lirică (de exemplu: *O angluno la phuveako*, Luminița Mihai Cioabă; *Miro barvalipen*, Santino Spinelli; *Bi kheresqo bi limoresqo*, Rajko Djuric; *Avela o dives amaro*, Disoran Zekir; poezii scrise de Papușa - Bronisława Wejs etc.). Grupajele vor fi alcătuite astfel încât să ilustreze: aspecte esențiale ale genului, motive poetice, relații de opoziție și de simetrie, figuri semantice, lirism obiectiv și lirism subiectiv, diversitate prozodică.
- Evoluția poeziei în literatura rromă: repere istorice și actualitate.

1.2. Confruntarea cu receptarea de către ceilalți a textelor literare

A. Cum discut despre un text literar?

- Argumentarea interpretărilor și a judecăților de valoare.

2. Literatură și cultură

- tradițiile, obiceiurile etniei, trăsăturile culturii rromani reflectate în textele studiate sau în alte texte practicate de membrii etniei;
- personalități culturale actuale provenite din rândurile etniei;
- proiecte privind formele actuale de manifestare a culturii rromani;
- literatura rromani din diferite țări.

II. Limbă și comunicare

Studiul limbii rromani se axează pe două coordonate: (a) *normativă* și (b) *funcțională*, având ca obiectiv deprinderea elevilor de a folosi limba rromani corect, adecvat și eficient în producerea și receptarea textelor orale și scrise.

Abordarea conținuturilor propuse se va face în ordinea aleasă de autorii de manuale sau de profesori, aceștia integrându-le acolo unde consideră că au eficiență didactică. Se recomandă **folosirea ca texte-suport pentru studiul limbii a celor selectate pentru domeniul „Literatură“**, ca și stabilirea de corelații între diverse discipline având ca obiect folosirea limbajului (stilistică).

Apariția unui anumit element de conținut în programă nu impune existența unei lecții cu același titlu în manual. Se recomandă abordarea acestor elemente prin modalitățile care permit înțelegerea fenomenului respectiv: exerciții, exemplificări, explicații succinte etc. Aspectele teoretice vor fi reduse la strictul necesar, în favoarea aplicațiilor practice.

1. Producerea mesajelor orale și scrise

1.1. Exprimarea orală

A. Dialogul

- tipuri: *dezbaterea; interviul de angajare*
- actualizarea regulilor, a tehnicilor și a structurii dialogului

B. Monologul

- tipuri: *monolog argumentativ*
- actualizarea regulilor, a tehnicilor și a structurii monologului

C. Evaluarea discursului oral, în funcție de următoarele repere:

- conținutul discursului (adecvarea la tema expunerii, a dialogului; relevanța intervențiilor, claritatea ideilor, înlănțuirea logică a acestora);
- componenta verbală (utilizarea corectă a aspectelor de ordin fonetic, lexical, a aspectelor de sintaxă a propoziției și a frazei; utilizarea adecvată a regulilor și procedeele care asigură organizarea generală a unui text: legătura între fraze, coerența între părți, structura textuală narativă, descriptivă, argumentativă, utilizarea regulilor și procedeele care determină folosirea limbii în context: utilizarea registrelor limbii, a normelor de interacțiune verbală, adaptarea la parametrii situației de comunicare etc.)
- componenta nonverbală (elemente chinestezice: privire, atitudini corporale, mișcări, gesturi, expresia feței; poziția locutorilor etc.) și componenta paraverbală (vocea: calitate, debit, inflexiuni, intonație, pauze etc.).

1.2. Exprimarea scrisă

Compuneri școlare: referat, comentariu, analiză, proiecte

Texte de tip funcțional: cerere, proces-verbal, curriculum vitae, scrisoare.

Niveluri de constituire a mesajului

a) fonetic, ortografic și de punctuație

- pronunțarea corectă (pronunțarea și scrierea corectă a numelor proprii, pronunții hipercorecte)
- pronunțarea nuanțată (ton, pauză, intonație)
- norme ortografice și de punctuație

b) morfosintactic

- folosirea corectă a formelor flexionare (forme flexionare ale verbului, adjective cu grade de comparație, numerale, pronume, etc.)
- utilizarea corectă a elementelor de relație (prepoziții, conjuncții, pronume relative, interjecții, pronume relative etc.)

c) lexico-semantic

- utilizarea variantelor lexicale literare
- utilizarea corectă a unităților frazeologice
- sens denotativ, sensuri conotative

d) stilistico-textual

- calitățile generale ale stilului: claritate, specificitate, precizie, corectitudine, variație stilistică, simetrie, naturalețe, cursivitate
- stil direct și stil indirect
- stilurile funcționale
- folosirea registrelor limbii (arhaic, popular, regional, argou, jargon)
- tipuri de texte și structura acestora: epice și lirice

e) nonverbal și paraverbal

- rolul elementelor nonverbale și paraverbale: privire, gestică, mimică, spațiul dintre persoanele care comunică, tonalitate, ritmul vorbirii etc.

2. Receptarea diverselor tipuri de mesaje

- informația verbală în mass media audio-vizuale (știri radio, știri TV)

Niveluri ale receptării

- **fonetic, ortografic și de punctuație**

- dificultăți de înțelegere a mesajului cauzate de forme incorecte de pronunțare
- rolul semnelor ortografice și de punctuație în înțelegerea mesajelor scrise

- **morfosintactic**

- ambiguități morfosintactice care îngreunează înțelegerea mesajului

- **lexico-semantic**

- interpretarea sensului cuvintelor în context
- rolul câmpurilor semantice în interpretarea mesajelor scrise și orale

- **stilistico-textual**

- rolul figurilor de stil
- rolul elementelor arhaice și regionale în receptarea mesajelor
- receptarea în funcție de tipurile de texte (ficționale și nonficționale)
- receptarea în raport cu genurile și speciile literare în care se încadrează textele respective
- tipuri de texte și structura acestora: narativ, descriptiv, informativ, argumentativ.

- **nonverbal și paraverbal**

- influența elementelor nonverbale și paraverbale asupra înțelegerii mesajului oral

SUGESTII METODOLOGICE

- *Orientarea studiului către elev.* Profesorii vor lua ca reper nevoile reale ale elevilor, adaptându-și demersurile didactice în funcție de acestea. Finalitățile disciplinei se pot realiza eficient prin centrarea pe procesul învățării, pe activitatea elevului. De aici decurge necesitatea de a pune un accent mai mare pe activitățile didactice de tip formativ și performativ, care presupun implicare și interacțiune pentru rezolvarea unor sarcini de învățare concrete. Profesorii se vor ghida în activitatea la clasă în primul rând după programa școlară și vor folosi manualele ca instrumente de lucru flexibile și adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează. Profesorii au libertatea de a selecta atât metodele pe care le consideră cele mai adecvate pentru atingerea finalităților vizate, cât și temele și textele pentru studiu. Opțiunea pentru selectarea temelor și a textelor se poate baza pe chestionare de evaluare a capacităților și a intereselor de studiu ale elevilor din clasă.
- *Caracterul funcțional, practic, aplicativ al predării-învățării.* Având în vedere că programa are la bază competențele generale și cele specifice, conținuturile apar, în acest context, drept mijloace de realizare a finalităților disciplinei. În ceea ce privește producerea de mesaje scrise și orale se vizează competențe procedurale care să poată fi transferate în contexte diverse (rezumare, analiză, comparare, argumentare, descriere etc.). Textele ficționale și nonficționale vor fi folosite ca mijloace pentru formarea deprinderilor de receptare, care să poată fi aplicate adecvat și la lectura altor texte de același tip. Pentru sugestii și exemple de activități de învățare, se poate consulta volumul *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, liceu*, București, Editura Aramis, 2002, elaborat de Consiliul Național pentru Curriculum.
- *Diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare.* O eficiență sporită a învățării decurge și din tipurile de evaluare folosite în procesul didactic. Este recomandabil ca profesorii să folosească în mod adecvat scopurilor educaționale toate tipurile de evaluare: evaluare inițială, evaluare continuă și evaluare sumativă; evaluare de proces, de produs și de progres. De asemenea, pentru a face învățarea mai atractivă pentru elevi, se pot folosi metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, investigația, referatul, proiectul, portofoliul, autoevaluarea. Pentru exemple și sugestii, se poate consulta volumul *Ghid de evaluare. Limba și literatura română*, București, Editura Aramis, 2001, elaborat de Serviciul Național de Evaluare și Examinare.

Grupul de lucru pentru curriculum – limba și literatura rromani

1. Daniela Cristil Chircu –
2. Elena Motaș –
3. Camelia Stănescu –